

Коваль Н. О.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

АУДИТОРСЬКИЙ АНАЛІЗ БРИТАНСЬКОЇ ТА АМЕРИКАНСЬКОЇ АКТОРСЬКОЇ МОВИ

Це дослідження присвячене вивченню фонетичних особливостей акторської мови та її сприйняття в культурному контексті художнього фільму. Вперше зроблена спроба на матеріалі художнього фільму провести експеримент з оцінки регіональної та соціальної приналежності мовців та виявити стереотипи масової свідомості щодо британських і американських типів вимови. Мета статті – вивчити сприйняття британських та американських персонажів, наведених у контексті епізодів ліричної комедії, з трьох позицій: територіальної оцінки, соціальної приналежності і здатності виробляти комічний ефект. Матеріалом дослідження є фільм «Чотири весілля та похорони», британська романтична комедія режисера Майка Ньюелла, що вийшла на екрани в 1994 році. Героями фільму є як британці, так і американці в автентичному виконанні, тобто зіграні та озвучені носіями відповідного варіанту англійської мови. Матеріалом для аналізу послужили 10 відеоепізодів, кожен тривалістю близько двох хвилин, загалом 20 хвилин звучання. Методами дослідження є аналіз мовної ситуації у Великобританії і США, на підставі чого було складено закритий список всіх територіальних та соціальних типів, який увійшов в анкету, представлену аудиторам; була розроблена й апробована методика роботи з художнім текстом, а також застосовувався метод аудиторського аналізу. Аудиторський аналіз виконувався самою дослідницею та 10 носіями мови: п'ятьма британцями і п'ятьма американцями. Параметри, запропоновані в анкеті для аудиторського аналізу, охоплювали всю соціальну, територіальну класифікацію і включали оцінку створення комічного ефекту усіма засобами, в тому числі і за допомогою акценту. Згідно з даними, отриманими в результаті аудиторського аналізу, тільки частина персонажів із десяти представлених епізодів досліджуваного матеріалу в художньому фільмі створює комічний ефект, тобто відзначена аудитором як смішні. Це персонажі у виконанні трьох британських акторів (ролі: Чарльз, Фіона, Гарет) та американської актриси (роль: Керрі). Загалом комічний ефект залежить від низки обставин, вражень візуального і слухового характеру. Візуально це пов'язано із зовнішністю героїв, з їхньою поведінкою, проксемикою, жестами та мімікою і загалом з усією ситуацією, в якій вони знаходяться, а з погляду звучання – з просодією.

Ключові слова: комедія, акцент, територіальні типи вимови, анкетування, вимова, соціофонетика.

Постановка проблеми. Це дослідження присвячене вивченню фонетичних особливостей акторської мови та її сприйняття в культурному контексті художнього фільму.

Актуальність роботи полягає в необхідності розгляду певних національних типів вимови в соціокультурному контексті художнього фільму, оскільки у процесі міжкультурної комунікації виникає необхідність оцінити ступінь експресивності акторської мови з погляду її відповідності нормам, а також тієї реакції, яку вона викликає у носіїв двох варіантів англійської мови, британського та американського. Вперше зроблено спробу на матеріалі художнього фільму провести експеримент з оцінки регіональної та соціальної приналежності мовців та виявити стереотипи щодо британської та американської типів вимови.

Мета статті полягає у вивченні сприйняття британських та американських персонажів, наведених у контексті епізодів ліричної комедії «Чотири весілля та похорони», з трьох поглядів: територіальної оцінки, соціальної приналежності та здатності виробляти комічний ефект.

Матеріалом дослідження є фільм «Чотири весілля та похорони» (Four Weddings and a Funeral) – британська романтична комедія режисера Майка Ньюелла, що вийшла на екрани в 1994 році. Крім того, це перший із серії фільмів за сценаріями Річарда Кертиса за участю Х'ю Гранта. Героями фільму є як британці, так і американці в автентичному виконанні, тобто зіграні та озвучені носіями відповідного варіанту англійської мови. Матеріалом для аналізу послужили 10 відеоепізодів, загалом 20 хвилин звучання.

Методами дослідження є аналіз мовної ситуації у Великобританії і США, на підставі чого було складено закритий список усіх територіальних та соціальних типів, який увійшов в анкету, представлену аудиторам; методика роботи з художнім текстом, а також метод аудиторського аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальноанглійська норма вимови – RP – (Received Pronunciation – прийнята у вищому суспільстві вимова) виникла на базі південних діалектів шляхом виділення лондонського діалекту, і всередині Великобританії вона є символом південного сходу Англії; разом з тим південноанглійська норма є символом правлячого класу. Огляд сучасних тенденцій вимови RP, відображених у роботах сучасних авторів [2; 5], дає змогу зробити висновок про те, що у всіх зазначених тенденціях більшою або меншою мірою соціальне забарвлення відбувається завдяки звуковим змінам. Таким чином, мовна ситуація на Британських островах характеризується протиставленням престижної вимови, не пов'язаної територіально ні з яким районом, яка виконує найважливіші соціальні функції, з одного боку, і складної системи соціально-територіальних типів вимови, що включають регіональні стандарти типу шотландського, уельського, північного та ірландського, які мають обмежені соціально-комунікативні функції, з іншого. Тип вимови є показником соціально-територіальної, соціально-класової та соціально-групової, а також функціонально-стилістичної диференціації [1].

Сучасна мовна ситуація у США характеризується тим, що англійській мові властива більша варіативність вимовних норм, що знайшла відображення в рівноправному існуванні кількох регіональних типів вимови, відмінності між якими в основному лежать у сфері системи голосних. Результати досліджень регіональної мови [3; 6: 104; 4: 95], що проводяться в нині в рамках Фонологічного Атласу Північної Америки, підтвердили традиційний, у межах американської діалектології, розподіл на вимовні типи Півночі, Північного і Південного Мідленду, Півдня і заходу. Хоча вимова американців не має такої яскраво вираженої соціальної оцінки, як у Великобританії, і жоден регіональний діалект не має статусу загальнонаціонального стандарту, у масовій свідомості існує поняття вимовної норми, яке пов'язується з північним та північно-мідлендським вимовним типами, багато в чому завдяки їх широкому використанню дикторами національного телерадіомовлення. Досвід багатьох експериментів показав, що мова південців про-

тиставляється нормі і, таким чином, є соціально маркованою. Для створення художнього образу і комічного ефекту актори можуть активно користуватися різноманітними фонетичними засобами, які є в арсеналі їхньої рідної мови або діалекту того персонажа, якого вони зображують. Однак завжди важливо брати до уваги, що одна і та ж фонетична характеристика може сприйматися по-різному щодо того чи іншого акценту. Наприклад, для американців безерна вимова сприймається як недбала і навіть некрасива, особливо в тих частинах Сполучених Штатів, де місцеві жителі, які так говорять, є афроамериканцями. Водночас в Англії таке вимова сприймається як норма, а ерна вимова, навпаки, як сільська або навіть комічна [5: 230]. Після Другої світової війни Америка перестала оглядатися на британський мовний стандарт RP, і зросло значення національного вимовного стандарту, відомого сьогодні як General American, в результаті чого у Великобританії RP сприймається як ознака високого соціального статусу і освіченості, в Америці ж, незважаючи на те, що в деяких колах RP зберігає за собою статус престижу, досить часто RP сприймається як вигадлива та комічна вимова. Таким чином, актор і режисер, використовуючи той чи інший тип вимови як засіб мовної виразності, повинні не тільки знати фонетичні ознаки того чи іншого акценту, але і те, як цей акцент буде сприйнятий аудиторією. Як зазначав Дж. Уеллс, люди зазвичай мають нечітке уявлення про акценти іншого регіону та країни [5: 180]. Наприклад, англієць, почувши нью-йоркський акцент, ідентифікує його насамперед як американський, і тільки потім як нью-йоркський (якщо взагалі його ідентифікує). В цьому разі англієць будуть досить глухі до соціолінгвістичної інформації, що полягає в дифтонгізації звуку [æ] в слові *map*. Однак житель Філадельфії буде сприймати цей же акцент як нью-йоркський, а те, що це американський акцент, він вважає само собою зрозумілим, тобто чим ближче акцент до нашого власного, тим більше чуйними до нього ми стаємо. Це використовують актори під час створення художнього образу та гумористичного ефекту.

Існують різні **стереотипи** у сприйнятті американців та британців одними одних. Стереотипне уявлення про британців включає такі риси, як стриманість (вважається, що вони мовчазні та не схильні зовні проявляти свої почуття); вони мужні і не втрачають присутності духу у важких ситуаціях, завжди бездоганно ввічливі та коректні. Американці сприймають Великобританію як

країну, де все поводяться хоч і дивно, але мило. США у багатьох британців асоціюються з позицією сили в міжнародних питаннях, Голлівудом і його впливом, грошима, насильством. Слід зазначити, що оцінки українців у цьому разі збігаються з оцінками британців. Згідно з традиціями, які за століття перейшли з театру в кіно, в акторській мові використовуються мовні зміни та акцент для того, щоб підкреслити характер та відтворити традиційні уявлення про той чи інший регіон, расу, етнічні, економічні особливості. Цей метод характеристики вказує на те, що деякі риси героя можуть бути показані не обов'язково за допомогою дій характеру або дослідженням мотивів його поведінки. Що стосується зіставлення використання британського та американського варіантів англійської мови в американському кіно – так званої безерної та ерної вимови, то британські орієнтований акцент, переважаючий у ранніх американських фільмах, поступився місцем загальноамериканському акценту в сучасному американському кіно. Однак нерідкі випадки, коли регіональний акцент використовується для створення комічного ефекту: образ провінціала може викликати не тільки негативні емоції, але і сміх, особливо в поєднанні з яскравими «національними» зовнішніми характеристиками, такими як, наприклад, руде волосся у ірландця або картата спідниця у шотландця. У фільмі «Чотири весілля та похорони» стикаються британські й американські характери, при цьому стереотип типового англійця – дивака та невдахи – підтримується головними та другорядними ролями. Американський тип процвітаючої, енергійної, гарної жінки, позбавленої умовностей Старого світу, імponує американському глядачеві як уособлення успіху в діловій та особистій сфері.

Виклад основного матеріалу. Аудиторський аналіз виконувався самим дослідником та 10 носіями мови: п'ятьма британцями та п'ятьма американцями. Параметри, запропоновані в анкеті для аудиторського аналізу, охоплювали всю соціальну, територіальну класифікацію та включали оцінку створення комічного ефекту усіма засобами, в тому числі і за допомогою акценту.

Завдання аудиторського аналізу полягало у тому, щоб вивчити сприйняття британських та американських персонажів, наведених у контексті епізодів ліричної комедії «Чотири весілля та похорони», з трьох позицій: територіальної оцінки, соціальної приналежності та здатності виробляти комічний ефект. Методи аудиторського аналізу та анкетування включали перегляд

відеоепізодів індивідуально або в малих групах і подальше заповнення анкет. Матеріалом для аналізу послужили 10 відеоепізодів, кожен тривалістю близько двох хвилин. Таким чином, проводилася аудиторська оцінка 9 персонажів, шестеро з яких – британці: Чарльз – лондонець; Фіона – мешканка Лондона; Скарлетт – продавщиця в музичному магазині; Гарет – біржовий маклер, лондонець; Том – ділова людина, лондонець; Метью – лондонець; а троє – американці: Керрі; американська дівчинка-актриса; афро-американський актор.

Головні дійові особи: Чарльз, брав участь в семи епізодах, Керрі – в трьох, решта персонажів брали участь тільки в одному епізоді.

Аудиторами виступили 5 британців та 5 американців. Серед британських аудиторів троє були носіями регіональних акцентів: двоє з Шотландії, Единбурга (навчаються в Шотландії: Глазго, Единбург) і один аудитор з Північної Ірландії, Лондондеррі (вчиться в Шотландії, Единбург); інші з Англії: Північ, Ньюкасл та Ленкашір. П'ятеро американських аудиторів – за походженням з Чикаго, Техас, Захід США, Аляска та Нью-Йорк. Всі аудитори, крім одного, є філологами; одна американка – лікар-педіатр. Середній вік аудиторів 20–25 років. На думку дослідника, всі британські аудитори володіють південно-англійською нормою вимови. Що стосується американських аудиторів, то вимову трьох із них можна віднести до загальноамериканського типу, четвертий аудитор, студент, за походженням із Чикаго, говорить із яскраво вираженим північним типом вимови, і лікар-педіатр – з нью-йоркським акцентом.

У відповідності з поставленими завданнями дослідження були сформульовані пункти анкети: пропонувався закритий список основних регіонів Великобританії (по П. Традгіллу), при цьому окремо було дано місто Лондон. Для британського типу вимови були вказані такі регіони: Північ, Мідленд, Південь, Шотландія, Ірландія, Уельс, Лондон. Для американського типу вимови були запропоновані такі регіони: Північ, Схід, Північний Мідленд, Південний Мідленд, Південь, Захід (по У. Лабову). Далі давалася соціальна класифікація та класифікація регіонів окремо за британським і американським типам вимови. Обмовимося, що в анкеті прямо не були вказані терміни RP і General American, однак, як відомо, в Британії відносять до стандарту південно-східний тип вимови, а в США, де немає офіційного стандарту вимови, тип вимови, відомий як General American (загальноамериканський тип вимови) найбільш близький до того, щоби придбати такий

офіційний статус. У висновках ми будемо оперувати цими термінами (RP та General American).

Для визначення комічного ефекту в анкеті було запропоновано такі аспекти: зовнішність, кінесика (міміка, жести), вокабуляр, вимова (акцент). Акцент був поставлений поряд з усіма іншими аспектами, тому іноді він відзначався у поєднанні з іншими параметрами, в інших випадках окремо, а іноді ці поєднання могли варіювати. Під час аналізу результатів експерименту враховувався той факт, що особистий мовний досвід інформантів міг вплинути на їхні рішення. Можна з упевненістю сказати, що всі аудитори знали або хоча б чули про всесвітньо відомих акторів Джулію Робертс та Х'ю Гранта, тобто спочатку в аудиторів була підсвідомо установка, що персонаж Джулії Робертс – американка, а персонаж Х'ю Гранта – англієць.

Наведемо результати експерименту окремо за кожним персонажем.

Британські персонажі. Чарльз. Британські аудитори: регіон – Великобританія, Південь – 80% Великобританія, Лондон – 20%; **соціальний клас:** вищий середній – 60%, середній – 20%, вищий середній або середній – 20%; **гумористичний ефект:** смішний – 80%, вимова – 40%, вокабуляр – 40%, жести – 40%, інше (його стиль) – 20%, не знаю – 20%. **Американські аудитори:** регіон: 1. Великобританія (?) – 40%, Великобританія, Лондон – 40% 2. Великобританія, Південь – 20%; **соціальний клас:** вищий середній – 60%, середній – 20%, нижчий середній – 20%; **гумористичний ефект:** несмішний – 60%, смішний – 40%, діалог – 20%, репліки – 20%, жести – 20%. Отже, ми бачимо, що більшість британських аудиторів (80%) віднесли цей персонаж до півдня Великобританії. Американські аудитори були в своїй оцінці не настільки однозначні: всі з упевненістю зазначили цю вимову як британську, але не змогли точніше встановити регіон: (Лондон (40%) або Південь (20%)). І британські, й американські аудитори поставили вищий середній клас (по 60%). Примітно, що один американський аудитор позначив нижчий середній клас. Смішним герой Х'ю Гранта здався майже всім британським аудиторам (80%), до того ж вимову було позначено поряд із вокабуляром та кінесикою (по 40%). Велика частина американських аудиторів (60%) знайшла Чарльза несмішним (відзначимо, що смішним здався сам діалог (20%), а також коментар та жести (по 20%).

Фіона: Британські аудитори: регіон: Уельс – 100%; **Соціальний клас:** робочий – 80%, середній – 20%; **гумористичний ефект:** сміш-

ний – 100%, зовнішність – 80%, вимова – 80%, вокабуляр – 60%, жести – 40%, інше (комічний персонаж у фільмі) – 20%. **Американські аудитори:** регіон: 1. Великобританія, Уельс – 40%. 2. Великобританія, Шотландія або Ірландія – 20%; Великобританія, Північ – 20%; Великобританія, Лондон – 20%; **соціальний клас:** 1. нижчий середній – 40%; 2. середній – 20%, робочий – 20%, нижчий робочий – 20%; **гумористичний ефект:** 1. смішний – 80%, зовнішність – 80%, жести – 40%, вимова – 20%, вокабуляр – 20%; 2. не знаю – 20%. Уельський акцент Фіони почули всі британські аудитори (100%), американські аудитори не були так одноставні в своїй оцінці (Уельс відзначили тільки два аудиторів (40%)), але тим не менше більшість встановило мову Фіони не як норму, труднощі лише викликало визначення регіону (давалися варіанти Шотландія або Ірландія (20%), Північ Англії (20%), один аудитор вказав навіть Лондон (20%)). Британські аудитори віднесли Фіону до робітничого класу (80%), думка американських аудиторів не була єдиною: двоє аудиторів поставили нижчий середній (40%), були дані також варіанти середній (20%), нижчий робочий (20%) і робочий (20%). Смішним цей персонаж знайшли як британські (100%), так і американські аудитори (80%) (одна відповідь не знаю (20%)), проте чинники, що викликали гумористичний ефект, у кожній групі різні. У британської групи аудиторів це в основному зовнішність і вимова (по 80% відповідно) (один аудитор прямо так і зазначив – акцент), вокабуляр та жести отримали по 60% і 40%, а ірландський аудитор написала, що Фіона смішна сама по собі. У американських аудиторів головною причиною, що викликає сміх, є зовнішність героя (80%), вимова була позначена поряд із кінесикою (по 20%).

Гарет: Британські аудитори: регіон: Великобританія, Південь – 60%, Великобританія, Лондон (?) – 20%, Великобританія, Мідленд – 20%; **соціальний клас:** вищий середній – 60%, середній – 40%; **гумористичний ефект:** смішний – 60%, вокабуляр – 60%, вимова – 40%, несмішний – 20%, не знаю – 20%. **Американські аудитори:** регіон: 1. Великобританія (?) – 40%; 2. Великобританія, Лондон – 20%, Великобританія, Південь – 20%; **соціальний клас:** 1. середній – 40%; 2. середній або нижчий середній – 20%, нижчий середній – 20%; **гумористичний ефект:** 1. несмішний – 60%, 2. смішний – 20% (манера поведінки). Британські аудитори здебільшого (60%) ідентифікували вимову Гарета як південь Великобританії. Примітно, що один аудитор (20%) все ж почув лон-

донський акцент (проте, не будучи в цьому дуже впевненим, поставив значок (?), другий аудитор вказав Мідленд. Практично всі американські аудитори відзначили вимову Гарета як британську (80%), регіон був позначений як Лондон (20%), Південь (20%), два аудитори не змогли відповісти. Один аудитор не вказав регіон. У графі «соціальний клас» британці (60%) поставили вищий середній (середній – 40%), голоси американців розподілилися між середнім і нижчим середнім класом. Гумористичний ефект відзначили британці (60%), в основному через вокабуляр (60%), вимову – лише 40%. Американські аудитори дали протилежну оцінку – несмішний (60%), (одному аудитору (20%) Гарет здався смішним, але «з-за манери поведінки»).

Скарлетт: Британські аудитори: регіон: Великобританія, Південь – 40% Великобританія, Північ – 40%, Великобританія, Лондон – 20%; соціальний клас: нижчий середній – 60%, середній – 40%; гумористичний ефект: смішний – 100%, зовнішність – 100%, вокабуляр – 60%, вимова – 40%, жести – 20%. Американські аудитори: регіон: 1. Великобританія, Лондон – 40%; 2. Великобританія, Південь – 20%, Великобританія (?) – 20% США – 20%; соціальний клас: 1. нижчий середній – 40%, 2. середній – 20%, робочий – 20%, не знаю – 20%; гумористичний ефект: 1. смішна – 60%, зовнішність – 60%, вокабуляр – 20%, акцент – 20%, вимова – 20%, жести – 20% 2. несмішна – 40%. Думки британських аудиторів розділилися щодо типу вимови персонажа – двоє людей написали Південь (40%), два – Північ Великобританії (40%) і один Лондон (20%). Роз'єднаність оцінок (досить кардинальну) ми спостерігаємо і у американських аудиторів, четверо аудиторів поставили тип вимови як британський (80%), з них регіон визначили трое: Лондон (40%) та Північ (20%). Американський студент з Чикаго стверджує, що вимова цього персонажа американська (що досить несподівано), більш того, фальшиво британська, пояснюючи це тим, що актрису, яка виконує роль Скарлетт, він знає по серіалу, що йде по американському телебаченню. Соціально британські аудитори (60%) віднесли персонаж до нижчого середнього класу, до середнього – 40%. Оцінки американських аудиторів розподілилися між нижчим середнім – 40%, середнім – 20% і робочим – 20% (один аудитор не зміг відповісти – 20%). Як і у разі з Фіоною, всі британські аудитори знайшли Скарлетт смішною, головним чином через зовнішність (100%), на другому місці – вокабуляр (60%), вимова – тільки 40%, жести – 20%. Гумо-

ристичний ефект був відзначений і більшістю американців (60%), 60% – зовнішність (аудитор спеціально зазначив погані британські зуби, які є сатиричним стереотипом в очах американців), вокабуляр і акцент – по 20%. Два аудитори (студентки з Техасу та Індіани) відзначили персонаж як несмішний (20%).

Том: Британські аудитори: регіон: Великобританія, Південь – 100%; соціальний клас: вищий середній – 60%, вищий середній або середній (?) – 20%, середній – 20%; гумористичний ефект: несмішний – 60%, Смішний – 20%, не знаю – 20%. Американські аудитори: регіон: Великобританія, Лондон – 60%, Великобританія (?) – 20%, США, Схід – 20%; соціальний клас: вищий середній – 60%, середній – 40%; гумористичний ефект: несмішний – 100%. Усі британські аудитори (100%) визначили вимову цього героя як південь Великобританії. Американські аудитори поставили лондонський акцент (60%), один аудитор не зміг визначити (20%), зазначивши, однак, що персонаж – житель Великобританії. Порушує загальну тенденцію відповідь «США, Схід», даний аудитором-лікарем. Як британські (60%), так і американські (60%) аудитори здебільшого відзначили вищий середній клас, серед відповідей був названий також середній клас (один британець – 20% і два американці – 40%), а також один британський аудитор коливався між вищим середнім та середнім класом (20%). Оцінку «несмішний» поставили всі американські аудитори (100%) і більшість британських аудиторів (60%), один написав «не знаю». Єдиний аудитор (британець), який зазначив гумористичний ефект, пояснив це тим, що знає його зі знаменитої комедійної програми «Чорна Гадюка», яка транслюється по британському телебаченню.

Метью. Британські аудитори: регіон: Великобританія, Південь – 60% Великобританія, Лондон – 20%, Великобританія, Північ – 20%; соціальний клас: середній – 80%, вищий середній – 20%; гумористичний ефект: смішний – 100%, зовнішність – 80%, вокабуляр – 80%, жести – 80%, вимова – 40%. Американські аудитори: регіон: 1. Великобританія, Лондон – 40% 2. Великобританія, Південь – 20%; Великобританія, Мідленд – 20%, Великобританія (?) – 20%; соціальний клас: 1. середній – 60%, 2. нижчий середній – 20%, середній або нижчий середній – 20%; гумористичний ефект: несмішний – 60%, смішний – 40%, вокабуляр – 40%, жести – 20%. Зазначимо, що 60% британських аудиторів віднесли тип вимови цього персонажа до Півдня Великобританії, у відповідях

також називався Лондон (20%) та Північ (20%). Американські аудиторі без труднощів визначили Великобританію, але що стосується регіону, то їхні відповіді відрізняються: на першому місці Лондон – 40%, потім Південь – 20%, Мідленд – 20%, і один аудитор (20%) не зміг відзначити регіон. Середній клас поставили 80% британських аудиторів (вищий середній – 20%) та більшість американських аудиторів (60%), далі оцінки коливаються між середнім і нижчим середнім класом (нижчий середній – 20%, середній або нижчий середній – 20%). Усі британські аудиторі знайшли Мартіна смішним (100%), головним чином через зовнішність, вокабуляр та жестів (кінесики) – по 80%, вимову – лише 40%. Висловили протилежну думку американці: несмішний – 60%, два американських аудиторі (студентка з Техасу та лікар з Нью-Йорка розділили оцінку британських аудиторів – смішний – 40%, проте як фактор гумористичного ефекту вимову не було вказано взагалі.

Американські персонажі: Керрі: Британські аудиторі: регіон: США, Схід – 40%, Великобританія, Південь – 40%, США, Північ – 20%; **соціальний клас:** середній – 60%, вищий середній – 40%; **гумористичний ефект:** смішний – 60%, вокабуляр – 40%, вимова – 20%, жести – 20%; несмішний – 20%, не знаю – 20%. **Американські аудиторі:** регіон: 1. США, Захід – 40%; 2. США, Північний Мідленд – 20%, США, Південний Мідленд – 20%, США, Північ – 20%; **соціальний клас:** середній – 60%, вищий середній – 40%; **гумористичний ефект:** несмішна – 80%, смішна – 20% (репліки). Більшість британських аудиторів (60%) визначили вимову головної героїні фільму як американську, з них 40% поставили Схід США, а 20% – Північ. Двоє аудиторів (шотландка і ірландка, обидві студентки, 40%) відзначили мову Керрі як британську, більше, як Південь (дещо несподівано). Всі американські аудиторі відзначили мову як американську, за регіонами думки розділилися: Захід (40%), Північний Мідленд (20%), Південний Мідленд (20%) і Північ (20%). Щодо соціального класу думка британських та американських аудиторів збіглися: середній (60%) і вищий середній (40%). Смішним персонаж порахували 60% британських аудиторів, в основному через вокабуляр – 40%, вимову та жести – по 20% (при цьому несмішна – 20%, відповідь «не знаю» – 20%). Американські аудиторі здебільшого визнали Керрі несмішною (80%), одному аудитору (лікар) (20%) репліки героїні здалися смішними.

Дівчинка-актриса: Британські аудиторі: регіон: США, Північ – 40%, США, Північний

або Південний Мідленд (?) – 20%; США, Захід (?) – 20%; США, Схід (?) – 20%; **соціальний клас:** середній – 60%; нижчий середній – 40%; **гумористичний ефект:** несмішна – 60%, смішна – 40%, вимова – 40%, вокабуляр – 20%. **Американські аудиторі:** регіон: США, Північ – 20%; США, Захід – 20%; США, Середній Захід – 20%; США, Південний Мідленд – 20%; Великобританія, Лондон – 20%; **соціальний клас:** середній – 100%; **гумористичний ефект:** несмішна – 60%, смішна – 40%, вокабуляр – 20%, репліки – 20%, жести – 20%. Різноманітність оцінок щодо регіону ми бачимо як у британських, так і у американських аудиторів, незважаючи на те, що практично всі встановили вимову як американську (9 аудиторів з 10). Двоє британських аудиторів (40%) поставили Північ, далі аудиторі згадали у своїх відповідях практично всі пункти анкети: Північний або Південний Мідленд (20%), Захід (20%), Схід (20%). Не меншу роз'єднаність у визначенні регіону ми бачимо й у американських аудиторів: США – Північ (20%), Захід (20%), Середній Захід (20%), Південний Мідленд (20%), і, нарешті, один аудитор (лікар) визначила регіон як Великобританію, Лондон. Більшість британських аудиторів встановили соціальний клас як середній (60%) (нижчий середній клас – 40%). Їх підтримали американські аудиторі (середній клас – 100%). Загалом британські аудиторі визнали персонаж несмішним (60%), смішним – 40%. Цікаво відзначити, що в основному фактором гумористичного ефекту стала вимова (40%), на другому місці – вокабуляр. У групі американських аудиторів несмішною цю героїню вважали 60%, два аудиторі (40%) з ними не погодилися, проте сміх викликав тільки вокабуляр, репліки та жести.

Афро-американський актор: Британські аудиторі: регіон США, Північний Мідленд – 20%; США, Північний або Південний Мідпенд (?) – 20%; США, Південь – 20%; США, Схід – 20%; Великобританія, Лондон (?) – 20%; **Соціальний клас:** вищий середній – 40%, середній – 40%, нижчий середній – 20%; **гумористичний ефект:** смішний – 40%, вимова – 40%, вокабуляр – 20%; несмішний – 40%, не знаю – 20%. **Американські аудиторі:** регіон: 1. США, Північ – 60% 2. США, Захід – 20%, Великобританія, Лондон – 20%; **соціальний клас:** вищий середній – 80%, нижчий середній – 20%; **гумористичний ефект:** несмішний – 60%, смішний – 40%, жести – 40%, зовнішність – 20%. Під час аналізу оцінок типу вимови цього персонажа ми спостерігаємо у британських аудиторів розкид думок щодо регіону: США –

Північний Мідленд (20%), Північний або Південний Мідленд (20%), Південь (20%), Схід (20%) і, нарешті, Великобританія, Лондон (?) (20%). Як бачимо, більшість аудиторів поставило американський тип вимови (80%), але у них жодного разу не збіглося визначення регіону США. Із загального ряду виділяється відповідь аудитора «Великобританія, Лондон» (20%). Більшість американських аудиторів встановили регіон як США: Північ (60%), Захід (20%), було дано також відповідь «Великобританія, Лондон» (20%). Щодо соціального класу у британських аудиторів думки розділилися між вищим середнім (40%) та середнім класом (40%), нижчий середній – 20%. Майже всі американські аудиторів поставили вищий середній клас (80%), один аудитор (лікар) висловив протилежну думку – нижчий середній (20%). Однозначно персонаж як смішний британці не визначили: смішний – 40%, несмішний – 40%, не знаю – 20%, проте цікаво помітити, що смішною в основному здалася вимова (40%), і тільки потім вокабуляр (20%). 60% американських аудиторів знайшли персонаж несмішним, двом аудиторам (студент із Чикаго та лікар з Нью-Йорка) (40%) смішними здалися жести (40%) і зовнішність (20%) (вимову не було вказано).

Висновки і пропозиції. 1) Висновки, загальні для британської та американської групи аудиторів: аудиторів впевнено визначають акценти власної країни, але не можуть ідентифікувати регіональний тип вимови іншої країни (наприклад, Уельс); стандарт вимови (як RP, так і General American) асоціюється з високим соціальним становищем; британці та американці не мають чіткого уявлення про соціальну ієрархію як своєї, так і іншої країни (декільком персонажам було дано вищий середній клас, в дійсності до цього класу належать лише 5–8% населення); стереотип американця як нахабнуватого «без комплексів» хлопця вже більше не викликає сміху ні у британців, ні у американців, набагато більш актуальний образ енергійної успішної людини, що і втілює на екрані Джулія Робертс; регіональна приналежність і соціальне походження аудиторів впливають на їхні оцінки; комічний ефект – це складна єдність, що включає в себе такі елементи як зовнішність, кінесика, репліки; його важливою складовою частиною є також акцент. Для створення безпрограшного комічного ефекту використовується яскравий, буквально «верескливий» регіональний акцент (у цьому фільмі уельський). 2) Висновки, загальні для **британських аудиторів:**

RP – південний тип вимови, а лондонський тип відносять до міських акцентів; американський стандарт – це обов'язкова наявність ерності, а безерність асоціюють, в основному, з британським типом вимови; безерність іноді відносять до вимови афроамериканських жителів Великобританії (вихідців з Ямайки); оцінки шотландок та ірландок щодо регіонів в деяких випадках сильно відрізнялися від оцінок англійців; стереотип симпатичного ввічливого британця-невдахи у виконанні Х'ю Гранта призводить до гумористичного ефекту, що можна пояснити національною схильністю до самокритики; символ успіху і багатства не мають беззаперечним пієтетом, тому Керрі знаходять комічною в певних ситуаціях; викликають сміх: рафінований тип вимови Х'ю Гранта, а також в деяких випадках американський акцент персонажів, це дає змогу зробити висновок про те, що британці чутливі до акцентів, в тому числі до елементів комічного ефекту. 3) Висновки, загальні для **американських аудиторів:** британський стандарт вимови асоціюється з лондонським діалектом; відсутність ерності може бути ознакою північно-східного типу американської вимови, а також мови афроамериканців; оцінки аудитора-нефілолога (лікар-педіатр) щодо регіонів у деяких випадках сильно відрізняються від оцінок аудиторів-філологів; американці більш толерантні щодо акцентів, мало освічені в питаннях акцентів (рівною мірою як британських, так і власних регіональних акцентів); стереотип «американської мрії» дуже сильний, тому героїня Джулії Робертс не може бути смішною, будучи втіленням американської мрії; більш орієнтовані не на лінгвістичні (акценти), а на екстралінгвістичні фактори – яскраві зорові образи (руда шевелюра, «погані британські зуби»). 4) Оцінки українських студентів мовних факультетів практично збіглися з оцінками британських та американських аудиторів, що говорить про те, що українські студенти чутливі до чужих акцентів.

Подальші перспективи дослідження. Згідно з даними, отриманими в результаті аудиторського аналізу, тільки частина персонажів з десяти представлених епізодів досліджуваного матеріалу створює комічний ефект, тобто відзначена аудитором як *смішні*. Це персонажі у виконанні трьох британських акторів (ролі: Чарльз, Фіона, Гарет) та американської актриси (роль: Керрі). Цим зумовлений наш подальший інтерес до просодії цих персонажів з погляду електро-акустичного аналізу.

Список літератури:

1. Шевченко Т.Н. Социальная дифференциация английского произношения. М.: Высшая школа, 1990. 142 с.
2. Cruttenden A. Gimson's Pronunciation of English. 6th edition, revised and edited version of A.C. Gimson's original book. London. Edward Arnold, 2001. 280 p.
3. Labov W. Sociolinguistic Patterns. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1972. 344 p.
4. Labov W. Hypercorrection by the Lower Middle Class as a Factor in Linguistic Change / Jin D. Preston and R. Shuy (eds.) Varieties of American English. Washington D.C., 1988. 176 p.
5. Wells J.C. Accents of English. Cambridge, 1982. 673 p.
6. Wolfram W. Black Children are Verbally Deprived / Yin L. Bauer and P. Trudgill (eds.) Language Myths. New York: Penguin Books, 1998. Pp. 103–113.

Koval N. O. AUDIT ANALYSIS OF BRITISH AND AMERICAN ACTING SPEECH

This research is devoted to the study of the phonetic peculiarities of acting and its perception in the cultural context of a feature film. For the first time, an attempt was made on the material of a feature film to conduct an experiment in order to assess speakers' regional and social status and to reveal the mass stereotypes in relation to British and American types of pronunciation. The purpose of the article is to examine the perception of British and American characters, presented in the lyric comedy from three points of view: territorial and social belonging, and the ability to produce a comic effect. The research material is "Four Weddings and One Funeral", a British romantic comedy directed by Mike Newell, released in 1994. The characters of the film are both the British and the Americans in authentic performance, i.e. played and dubbed by native speakers of the appropriate English language. The material for the analysis consisted of 10 video episodes, each with a duration of about two minutes, in total, 20 minutes of sound. The research methods are the analysis of the language situation in the UK and the USA, on the basis of which a list of all territorial and social types was compiled, which was included in the questionnaire presented to the auditors; a methodology for working with an artistic text was developed and tested, and the method of audit analysis was applied. The audit analysis was performed by the researcher and 10 native speakers: five Britons and five Americans. The parameters proposed in the questionnaire for the audit analysis covered the entire social and territorial classification, and included the assessment of a comic effect by all means, including an accent. According to the data obtained as a result of the audit analysis, only a part of the characters from ten episodes of the analyzed comedy creates a comic effect, i.e. are marked as funny by auditors. These are characters played by three British actors (roles: Charles, Fiona, Gareth) and an American actress (role: Kerry). Overall comic effect depends on a variety of circumstances, impressions of visual and auditory character. Visually, this is connected with the look of the characters, with their behavior, proxemics, gestures and facial expressions and, in general, the whole situation in which they turn out, but from the point of view of sound – with prosody.

Key words: *comedy, accent, territorial types of pronunciation, questionnaire, pronunciation, sociophonetics.*